

TAL OM
DE DANSKE
UNIVERSITETER
december 2013

Indhold

Forord	3
Økonomi og personale	4
Forskning	10
Uddannelse	16
Studiemobilitet	26
Arbejdsmarkedet	30

Udgivet af:
Danske Universiteter
Fiolstræde 44, 1.th.
1171 København K
www.dkuni.dk

Oplag: 1.000
Redaktion: Inie Nør Madsen
ISBN: 978-87-90470-60-9
December 2013

For- og bagside:
Jan Oksbøl Callesen

Denne publikation kan ved tydelig
kildeangivelse frit kopieres.

Forord

Der er stigende fokus på de danske universiteter, både når det kommer til universiteternes forsknings- og uddannelsesaktiviteter, og når det angår universiteternes bidrag til vækst og beskæftigelse. Danmark investerer mange penge i forskning og uddannelse, og det understreger den tillid og tilltro, der er til de danske universiteters værdi for samfundet.

Vi vil som universiteter gerne kvittere for forsknings- og uddannelsesinvesteringerne og takke for den tillid, vi møder, når det handler om vores ansvar for og indflydelse på Danmarks udvikling. Derfor ønsker vi at skabe størst mulig åbenhed omkring vores vilkår, aktiviteter og resultater. Det er hovedformålet med *Tal om de danske universiteter*, som nu udkommer for ottende gang.

Tal om de danske universiteter trækker på en række af de mange oplysninger om den danske universitetssektor, som er tilgængelige. Mange oplysninger er hentet fra Universiteternes Statistiske Beredskab, som baserer sig på universiteternes årlige indberetninger til Danske Universiteters sekretariat. Dette materiale kan findes på Danske Universiteters hjemmeside.

Vi har også hentet oplysninger fra andre offentligt tilgængelige danske kilder, særligt Danmarks Statistik, Undervisningsministeriets databank og Akademikernes ledighedsstatistik. En række af de centrale temaer er endvidere sat i et internationalt perspektiv ved at inkludere opgørelser fra bl.a. OECD.

Endelig har vi suppleret med information fra en række organisationer, som ofte udgiver analyser om den danske universitetssektor. Kilderne skulle gerne fremgå af folderen, men du er meget velkommen til at tage kontakt til Danske Universiteters sekretariat, hvis du har kommentarer eller spørgsmål til publikationens opgørelser.

Vi håber, at du vil læse publikationen med interesse, og at den kan bidrage til en god debat om den danske universitetssektor. Også når det kommer til fremtidige målsætninger for sektoren.

God læselyst!

Jens Oddershede
Talsmand for Danske Universiteter

Økonomi og personale

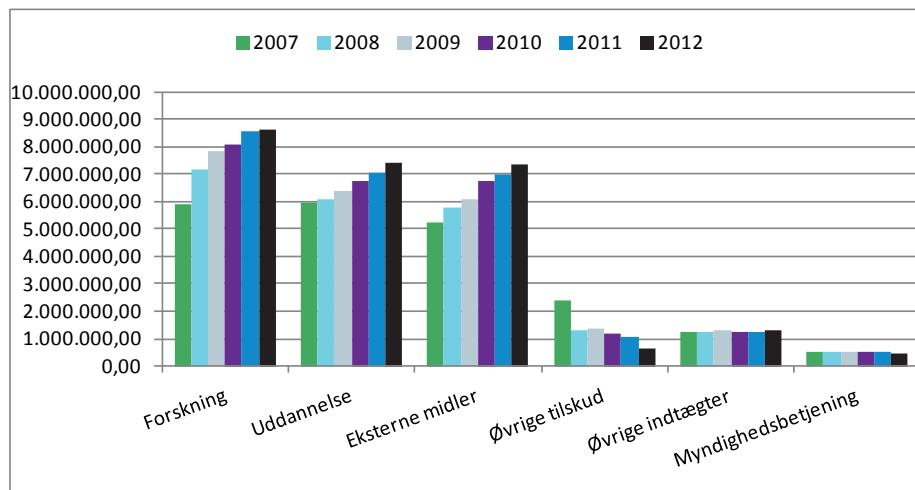
Overordnet set kan universiteternes indtægter opdeles i seks kategorier:

- **Forskning:** basistilskud samt bevillinger til universiteternes forskning for sektorministerierne
- **Uddannelse:** taxametertilskud til heltids- og deltidsuddannelse
- **Eksterne midler:** hovedsageligt tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed, fx fra de danske forskningsråd
- **Myndighedsbetjening:** tilskud til forskningsbaseret myndighedsbetjening
- **Øvrige tilskud:** tilskud til bl.a. museer, biblioteker, samlinger, haver mv.
- **Øvrige indtægter:** finansielle indtægter, lejeindtægter, mindre supplerende virksomhed mv.

Universiteternes samlede indtægter er steget fra ca. 21,2 mia. kr. i 2007 til godt 25,8 mia. kr. i 2012. Tilvæksten er især en konsekvens af Globaliseringsaftalen fra 2006 og voksende studentertal på universiteterne.

Universiteternes største finansieringskilde er direkte offentlige tilskud til forskning og uddannelse. De står for godt 62 pct. af de samlede indtægter i 2012. En anden stor finansieringskilde er eksterne forskningsmidler vundet i konkurrence. Det drejer sig om de forskningskroner, som universiteterne henter hos de danske forskningsråd, hos private virksomheder og i EU's forskningsprogrammer mv. I 2012 hentede universiteterne 7,35 mia. kr. i eksterne midler, svarende til 28 pct. af de samlede indtægter.

Figur 1. Universiteternes indtægter i 1.000 kr., opgjort i faste priser

Figur 1 viser, at universiteterne har oplevet en vækst i de offentlige uddannelsesstøttilskud i perioden 2007-2012. Væksten skyldes hovedsageligt en markant stigning i antallet af aktive studerende på universiteterne. I og med at universiteterne modtager uddannelsesstøttilskud som taxameterbevillinger, medfører stigende studieaktivitet flere taxameterkroner. De udløses i takt med de studerendes optjening af ECTS-point.

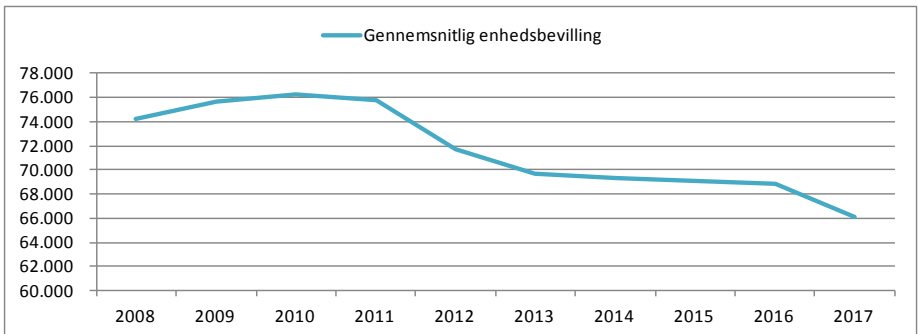
Vækstscenariet for uddannelsesfinansieringen ændrer sig dog, når man sætter de samlede uddannelsesstøttilskud i relation til de samlede studenterårsværk. Her har universiteterne oplevet en udhuling i taxametertilskuddene og dermed et fald i enhedsbevillingerne pr. studerende. Det skyldes en årlig 2 pct.-besparelse, som hvert år skærer en bid af taksterne og lægger besparelsen over i en omstillingsreserve for uddannelse til eventuel senere udmøntning i sektoren.

Udviklingen i figur 2 viser, at selvom universiteterne ifølge taxametersystemets logik skulle få en ekstra pose

penge for hver studerende, der gennemfører fag på institutionen, så reduceres værdien af den pose gradvist. Således er de gennemsnitlige enhedsbevillinger pr. studenterårsværk faldet fra ca. 74.200 kr. i 2008 til knap 69.700 kr. i 2013. Det betyder, at hvis enhedsbevillingerne var blevet opretholdt på niveauet fra 2007, ville der være investeret yderligere 420 mio. kr. i udvikling af universitetsuddannelserne i 2013.

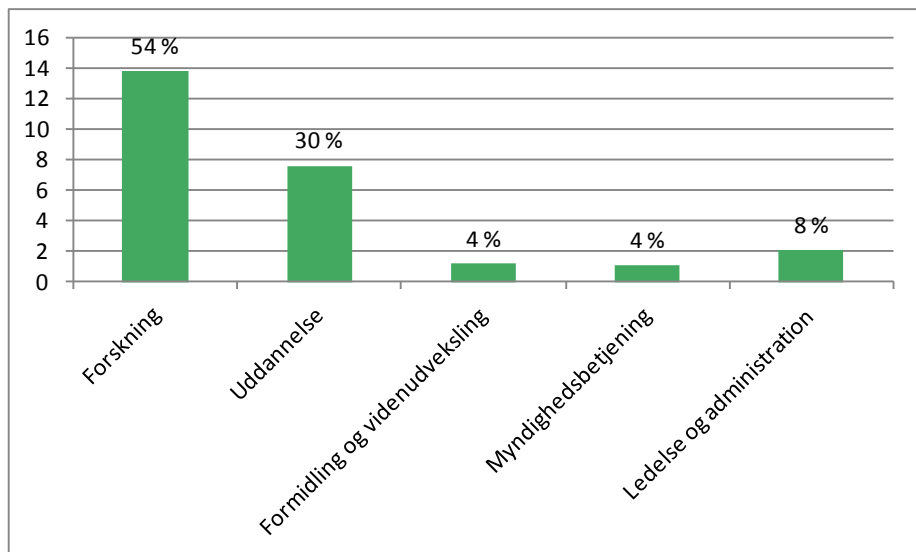
Faldet i enhedsbevillingerne var størst efter 2011, hvor den tidligere regering valgte at finansiere den øgede studieaktivitet på universiteterne ved at tømme omstillingsreserven for uddannelse og derved finansiere meraktiviteten inden for de eksisterende uddannelsesbevillinger. Det betød de facto en takstnedsættelse, da midlerne i omstillingsreserven ikke længere blev tilbageført som en del af færdiggørelsesbonussen. Samtidig blev der indført administrative besparelser på heltidsuddannelse, svarende til 127 mio. kr. i 2012 og 260 mio. kr. årligt i 2013 og frem.

Figur 2. Enhedsbevillinger pr. studenterårsværk, faste priser

Kilde: Universiteternes Statistiske Beredskab (tabel A)

Figur 3. Omkostninger fordelt på formål i mia. kr., 2012

Kilde: Universiteternes indberetninger til Uddannelsesministeriet

Universiteterne indberetter årligt årets omkostninger fordelt på fem hovedformål til Uddannelsesministeriet:

1. Uddannelse
2. Forskning
3. Formidling og videnukveksling
4. Forskningsbaseret myndighedsbetjening
5. Generel ledelse, administration og service.

Indberetningen til Uddannelsesministeriet erstatter den tidligere opgørelse af de formålsfordelte omkostninger i Universiteternes Statistiske Beredskab, hvorfor det ikke er muligt at foretage en sammenligning af omkostninger over tid.

Hvis man udelukkende ser på den seneste omkostningsopgørelse, beløb

universiteternes samlede omkostninger sig til 25,6 mia. kr. i 2012. Langt størstedelen af omkostningerne gik til aktiviteter inden for forskning og uddannelse. Disse formål stod for 83 pct. af de samlede omkostninger, mens generel ledelse, administration og service stod for 8 pct. af universiteternes omkostninger i 2012.

Det skal bemærkes, at de formålsfordelte omkostninger ikke kan sammenholdes med universiteternes indtægter, da der fx ikke gives særskilte tilskud til bygningsdrift eller generel ledelse og administration. Samtidig er der modregnet lejeindtægter og refusioner vedr. bygningsvedligehold i omkostningsopgørelsen, så den ikke er direkte sammenlignelig med indtægtsiden.

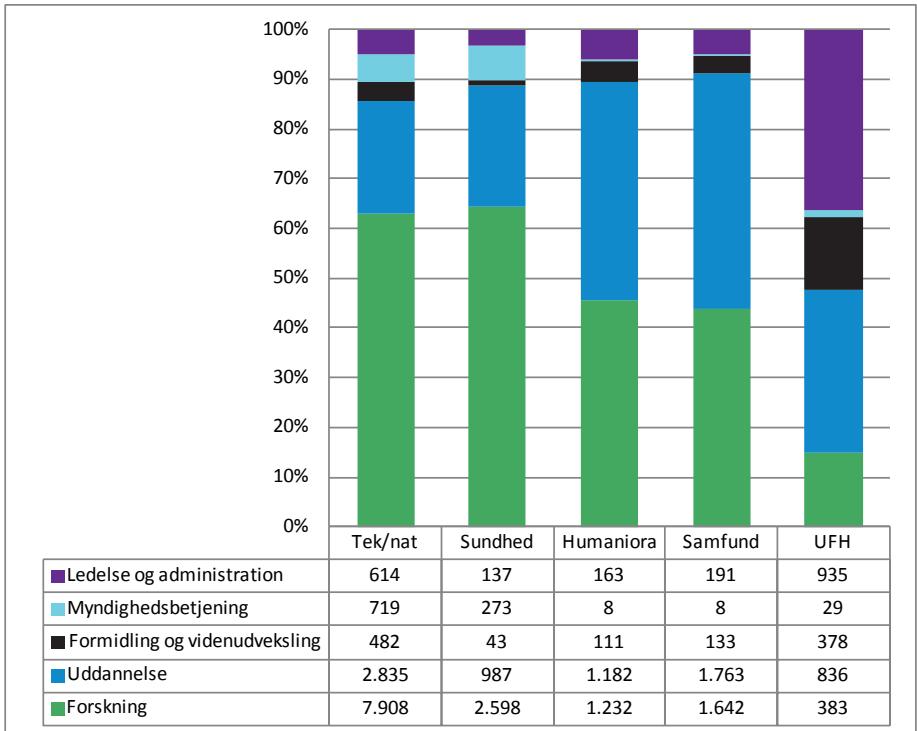
Når man ser på omkostningernes fordeling på hovedområderne, trækker de våde områder flest ressourcer. Således udgør omkostninger til sundhedsvidenskab, teknik og naturvidenskab ca. 65 pct. af de samlede omkostninger.

Godt 25 pct. går til humaniora og samfundsvidenskab, mens de resterende 10 pct. er opgjort uden for hovedområde (UFH), blandt andet fordi der er tale om fællesomkostninger til bygninger og administration.

Det er særligt på forskningsfronten, at de våde områder trækker mange penge. Forskningsomkostningerne udgør over 60 pct. af de samlede omkostninger på sundhedsvidenskab, teknik og naturvidenskab, mens der er en nogenlunde lige fordeling mellem forskning og uddannelse på humaniora og samfundsvidenskab.

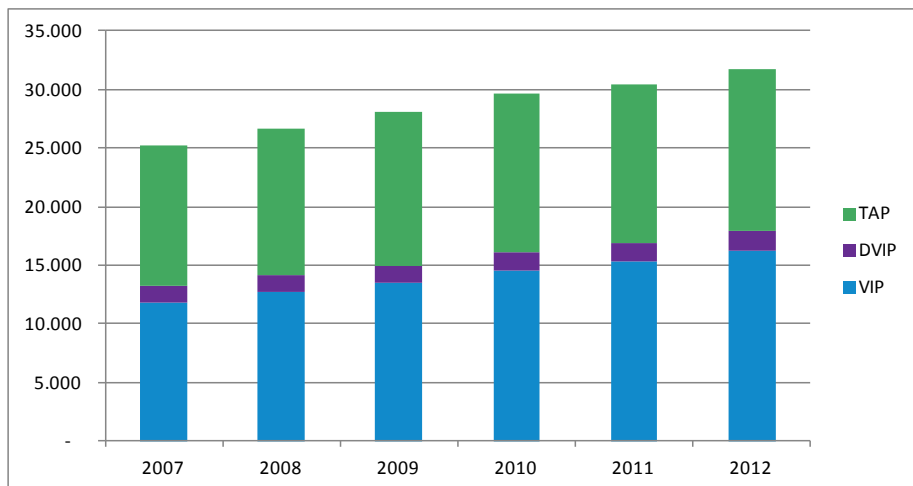
Figur 4 viser også, at størstedelen af den forskningsbaserede myndighedsbetjening sker på de våde områder.

Figur 4. Omkostninger fordelt på hovedområde og formål i mio. kr., 2012

Kilde: Universiteternes indberetninger til Uddannelsesministeriet

Figur 5. Udviklingen i universiteternes personaleårsværk, 2007-2012

Kilde: Universiteternes Statistiske Beredskab (tabel C)

Universiteternes ansatte kan opdeles i tre overordnede stillingsstrukturer:

- Det fuldtidsansatte videnskabelige personale (VIP), dvs. forskere, ph.d.-stipendiater mv. Denne kategori udgør over halvdelen af universiteternes samlede årsværk, svarende til knap 16.200 fuldtidsansatte forskere.
- Det deltidsansatte videnskabelige personale (DVIP), fx eksterne lektorer, undervisningsassistenter mv. Denne kategori udgør ca. 5 pct. af universiteternes samlede årsværk.
- Det tekniske og administrative personale (TAP), bl.a. laboranter, studievejledere, økonomimedarbejdere mv. Denne kategori udgør knap 44 pct. af universiteternes samlede årsværk.

I takt med aktivitetsstigningen inden for forskning og uddannelse er antallet af personaleårsværk på universiteterne steget fra 25.207 årsværk i 2007 til 31.721 årsværk i 2012. Personaleudvidelsen er særligt sket inden for det fuldtidsansatte videnskabelige personale.

I perioden 2007-2012 har der været en nettovækst i universiteternes forskerstab på knap 4.350 ekstra fuldtidsansatte forskere. Det svarer til 67 pct. af den samlede tilvækst. De seneste år er der altså blevet ansat et betydeligt antal fuldtidsansatte forskere til at levere forskningsbaseret undervisning til de mange nye universitetsstuderende.

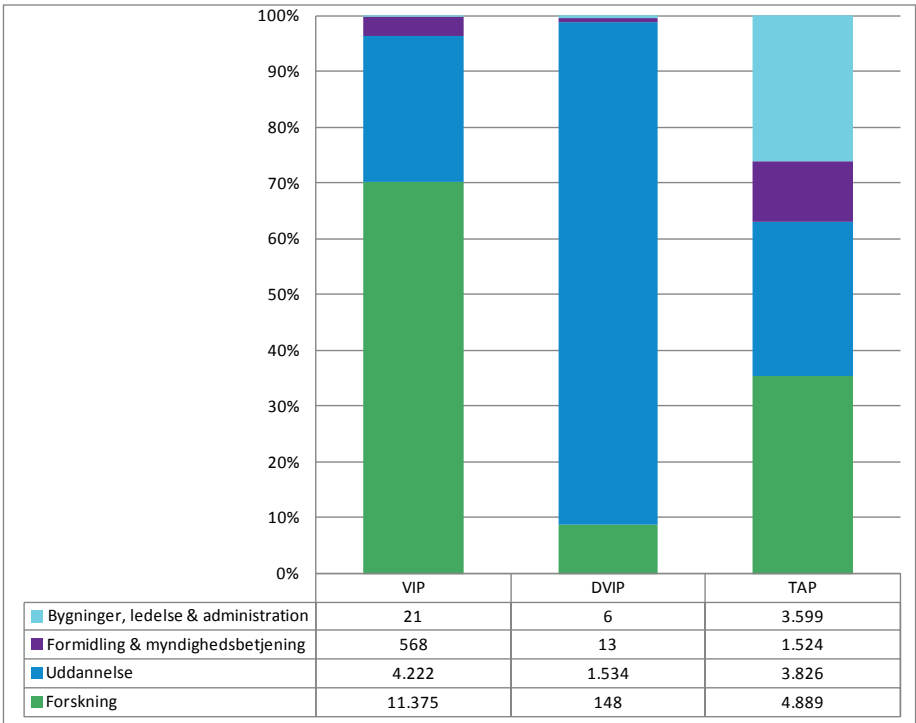
Som på omkostningssiden kan universiteternes personaleforbrug henføres til de faglige formål og således give et indtryk af, hvordan universiteternes aktiviteter er understøttet på personalessiden.

Årsværkerne opgøres normalt på seks kategorier i Universiteternes Statistiske Beredskab, men i nedenstående figur er videnformidling og myndighedsbetjening slået sammen, da der kun henføres få årsværk til disse formål. Ligeledes er bygningsdrift lagt sammen med årsværk til generel ledelse og administration.

Figuren viser, at universiteternes fuldtidsansatte videnskabelige personale næsten udelukkende beskæftiger sig med uddannelse og forskning, mens det deltidsvidenskabelige personale særligt henføres til uddannelse.

Også det teknisk-administrative personale arbejder i langt overvejende grad med aktiviteter inden for forskning og uddannelse. 74 pct. af TAP-årsværkene kan henføres til forskning, uddannelse, videnformidling eller forskningsbaseret myndighedsbetjening. Den resterende andel til bygningsdrift og generel ledelse og administration.

Figur 6. Universiteternes formålsfordelte årsværk i 2012

Kilde: Universiteternes Statistiske Beredskab (tabel C)

Forskning

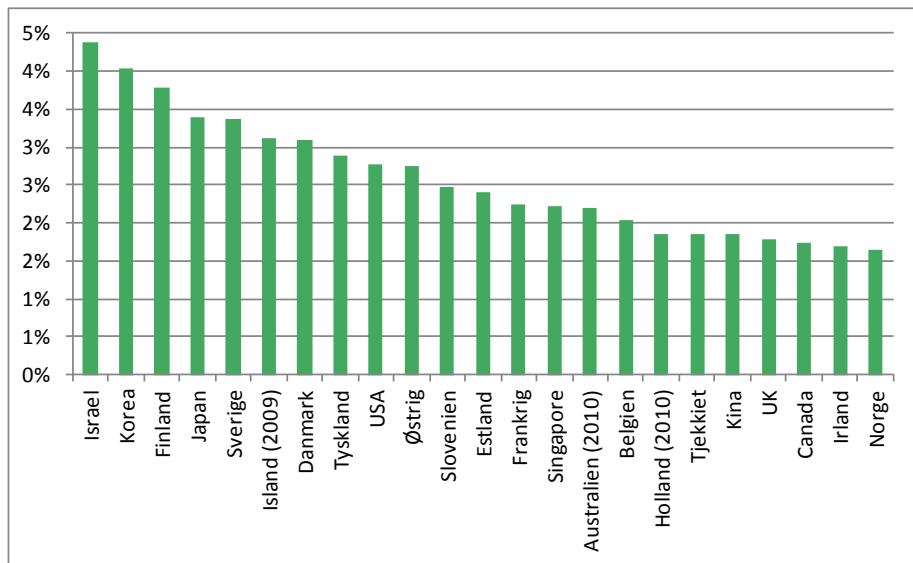
I 2006 blev der indgået en politisk aftale om at øge de offentlige investeringer i forskning til mindst 1 pct. af BNP. Aftalen var en del af en fælles europæisk målsætning fra 2003 om, at landene i EU i 2010 skulle investere mindst 3 pct. af BNP i forskning og udvikling, hvoraf 1/3 skulle være offentlige investeringer og 2/3 private investeringer.

Målsætningen har haft stor betydning for den positive udvikling, som de danske universiteter har været gennem de seneste år.

Danmark har arbejdet målrettet på at indfri EU's målsætning, og det har givet bonus. De seneste tal fra OECD viser nemlig, at Danmark i 2011 var et ud af kun tre EU-lande, som investerede mere end 3 pct. af BNP. De to øvrige lande var Finland og Sverige.

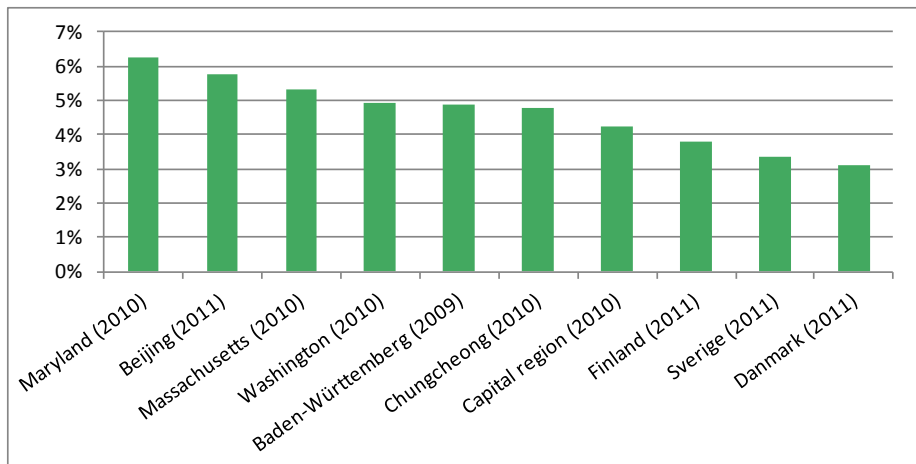
Figuren nedenfor viser, at det ikke kun er blandt de europæiske lande, at Danmark ligger pænt i statistikken. Foruden Finland og Sverige ligger kun fire andre lande bedre end Danmark i OECD's statistik.

Figur 7. Forskningsinvesteringer i pct. af BNP, 2011 eller senest tilgængelige år

Kilde: OECD Stat (figuren inkluderer lande, der investerer mere end 1,5 pct. af BNP i forskning og udvikling)

Figur 8. Udvalgte regioners investeringer i forskning og udvikling som pct. af BNP, senest tilgængelige år

Kilde: OECD Stat og National Bureau of Statistics of China

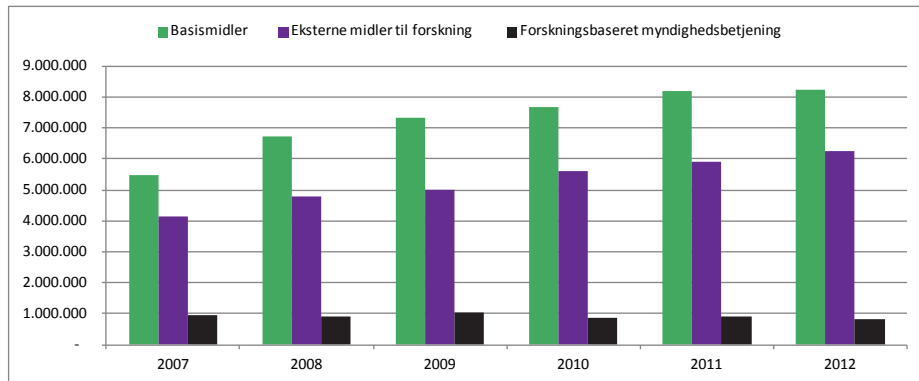
Men træerne vokser som bekendt sjældent ind i himlen. Figur 7 fortæller nemlig ikke hele historien, for selvom OECD's opgørelser viser, at Danmark er blandt de lande, der investerer mest i forskning og udvikling, så er der stor forskel mellem regionerne internt i de lande, som vi normalt sammenligner os med. Og disse interne regioner er ofte på størrelse med eller større end Danmark.

Hvis Danmark skal kunne blande sig i det globale videnkapløb, får vi brug for at matche forskningsinvesteringerne i de regioner, der klarer sig bedst inden for forskning og udvikling. Her taler vi særligt om de førende regioner i USA, Tyskland og Asien.

Når vi sammenligner de danske forskningsinvesteringer med investeringerne i udvalgte regioner i Europa, USA og Asien, fremgår det ganske tydeligt, at vi investerer mindre i forskning og udvikling end de førende regioner i verden. Der er faktisk et godt stykke vej til de stærkeste forskningsregioner, som vi gerne vil sammenlignes med.

De førende amerikanske stater ligger med forskningsinvesteringer på 5-6 pct. af BNP. Beijing investerer nu mere end 5,5 pct. af regionens BNP i forskning og udvikling, mens de førende regioner i Korea ligger med andele på over 4 pct. I dette lys kommer både de danske, svenske og finske forskningsinvesteringer til kort.

Figur 9. Udvikling i universiteternes forskningsindtægter, opgjort i 1.000 kr., 2007-2012 (faste priser)

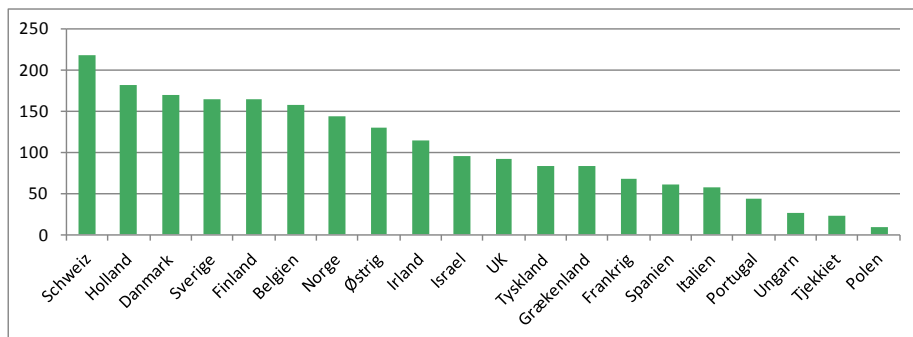

Kilde: Universiteternes Statistiske Beredskab. Forskningsbaseret myndighedsbetjening består af nøgletal A.2.1.B. og A.4.

Hvis vi ser på de danske universiteter alene, så beløb deres forskningsindtægter i 2012 sig til godt 15,3 mia. kr. Det var knap 5 mia. mere end i 2007. Væksten skyldes i høj grad den politiske aftale fra 2006 om at øge de offentlige danske forskningsinvesteringer til 1 pct. af BNP. Over 40 pct. af forskningsindtægterne i 2012 var eksterne midler til forskning. Det vil sige forskningskroner hentet fra de danske forskningsråd, danske virksomheder eller EU's forskningsprogrammer.

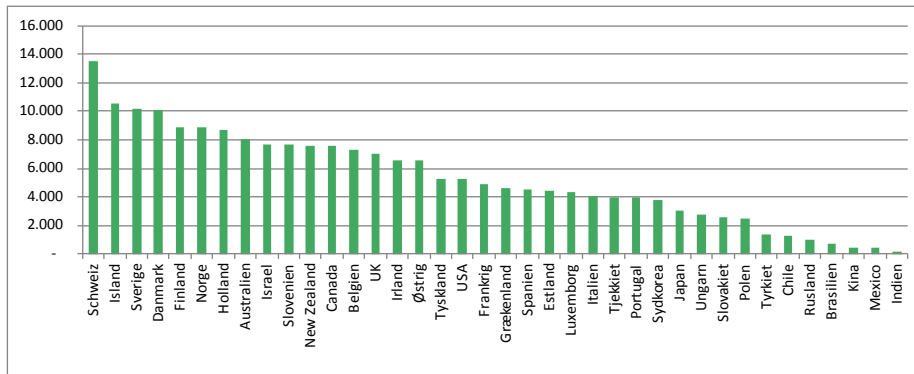
De danske forskere har generelt gode erfaringer med at hente midler hjem fra EU's forskningsprogrammer. Siden 2007 har Danmark fået 951 mio. euro fra 7. rammeprogram, hvilket placerer Danmark i top 3, når EU-tilskuddene sættes i relation til indbyggertal. Den danske regering har i efteråret 2013 sat en målsætning om at hæve det danske hjemtag af EU-midler fra 2,36 pct. til 2,5 pct. af EU's samlede forskningsmidler. Ifølge Uddannelsesministeriet svarer det til en stigning på en halv mia. kr. i det gennemsnitlige årlige hjemtag.

Figur 10. EU-tilskud (euro) fra 7. rammeprogram pr. indbygger, 2007-2013

Kilde: Forsknings- og Innovationsstyrelsen

Figur 11. Antal videnskabelige publikationer pr. mio. indbygger, 2007-2011

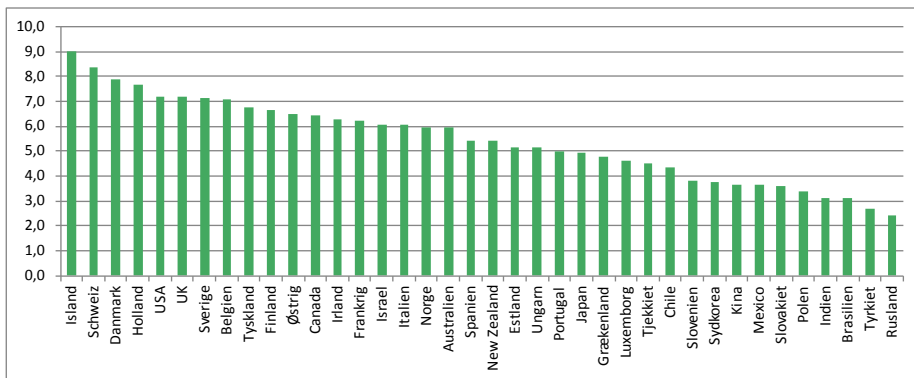

Kilde: Forsknings- og Innovationsstyrelsen, Forskningsbarometeret 2012

Tal fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen viser, at danske forskere internationalt set er blandt de bedste til at publicere forskningsresultater. I perioden fra 2007 til 2011 udgav danske forskere mere end 56.000 publikationer, hvilket placerer Danmark i top 5, når antallet af videnskabelige publikationer sættes i relation til indbyggertal. Og der er ikke langt op til andenpladsen.

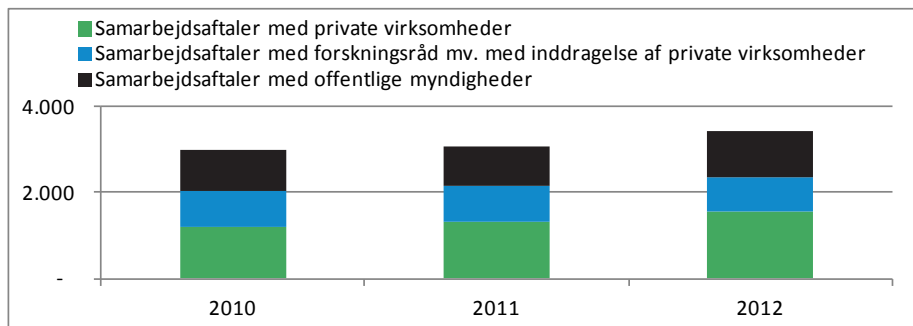
De danske forskningspublikationer bliver meget hyppigt citeret i andre videnskabelige publikationer. I perioden 2007-2011 blev danske publikationer citeret mere end 440.000 gange, svarende til en gennemsnitlig citationsrate pr. publikation på 7,87. Det tal bringer igen den danske forskning i den internationale top for gennemslagskraft, hvor Danmark ligger på en tredjeplads.

Figur 12. Antal citationer pr. videnskabelig publikation, 2007-2011

Kilde: Forsknings- og Innovationsstyrelsen, Forskningsbarometeret 2012

Figur 13. Universiteternes forskningssamarbejdsaftaler, 2010-2012

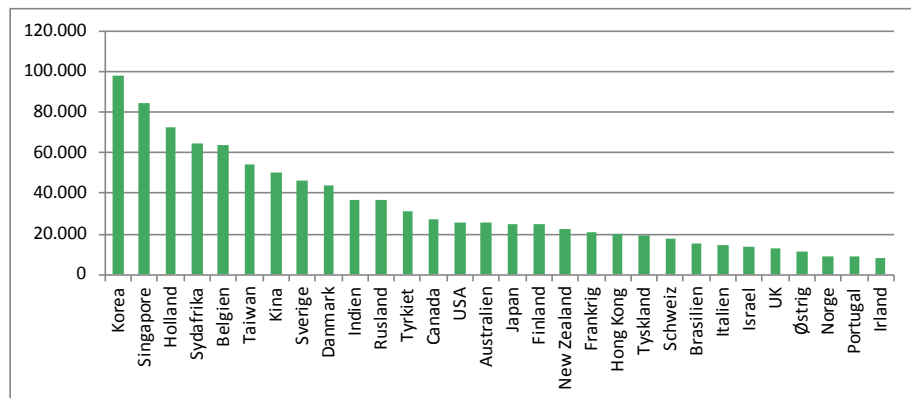
Kilde: Kommercialiseringsstatistikken

Universiteternes forskningsaktiviteter kan ikke alene måles på, hvor meget forskerne publicerer. Et vigtigt aspekt er forskningssamarbejdet med eksterne parter. Størstedelen af dette samarbejde involverer private virksomheder, enten i form af en aftale med en eller flere private virksomheder eller i form af et offentligt finansieret forskningsprojekt med inddragelse af og medfinansiering fra private virksomheder. Universiteterne indgik knap 2.400 forskningssamarbejdsaftaler i 2012, som involverede private virksomheder. Det var godt 350 flere end i 2010.

Internationale opgørelser placerer de danske universitetsforskere i top 10, når det kommer til forskernes evne til at tiltrække midler fra det private erhvervsliv. Blandt EU-landene er kun Holland, Belgien og Sverige bedre placeret.

Der er dog et stykke vej op til de absolutte topscorere på ranglisten. Sydkoreas universiteter tiltrækker næsten 100.000 US dollars pr. forsker. De asiatiske universiteter ligger generelt rigtig godt til i nedenstående statistik.

Figur 14. Universiteternes forskningsmidler fra erhvervslivet pr. forsker

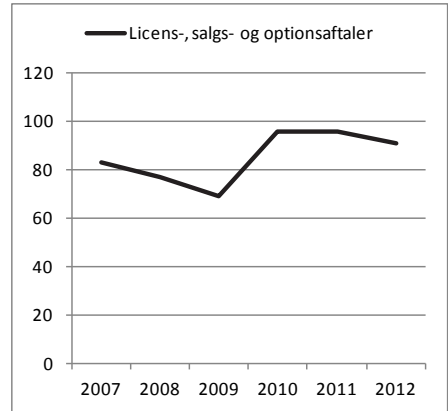

Kilde: Times Higher Education, the World Academic Summit Innovation Index

Et andet element i samarbejdet med erhvervslivet er kommercialiseringen af forskningsresultater. Her kan universiteterne understøtte nyttiggørelsen af institutionernes forskningsresultater samtidig med, at forskerne får adgang til afgørende viden om praksis og problemstillinger i et samarbejde med potentielle aftagere til en opfindelse. I 2010 tog antallet af aftaler et betydeligt spring til 96 aftaler om kommerciel udnyttelse af universiteternes opfindelser. Det er siden faldet til 91 nye aftaler i 2012.

Universiteterne har oplevet en betydelig stigning i antallet af nye virksomheder etableret på baggrund af aftaler om kommerciel udnyttelse af institutionernes forskningsresultater. I 2012 blev 18 nye virksomheder etableret med henblik på at udnytte en opfindelse kommercielt.

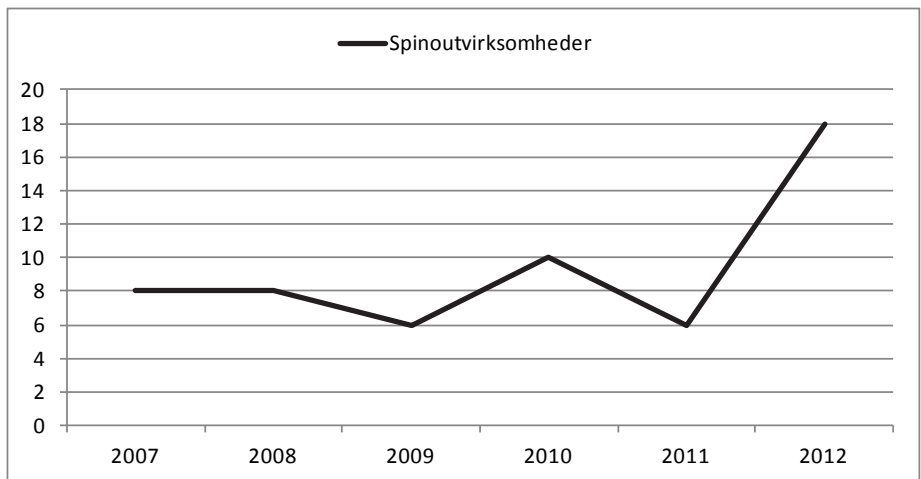
Figur 15. Antal licens-, salgs- og optionsaftaler, 2007-2012

Kilde: Kommercialiseringsstatistikken

Det er det største antal spinoutvirksomheder siden Forskerpatentloven fra 1999. Her er tale om virksomheder, som har potentiale til at skabe nye arbejdspladser til gavn for den danske vækst og beskæftigelse.

Figur 16. Antal spinoutvirksomheder, 2007-2012

Kilde: Kommercialiseringsstatistikken

Uddannelse

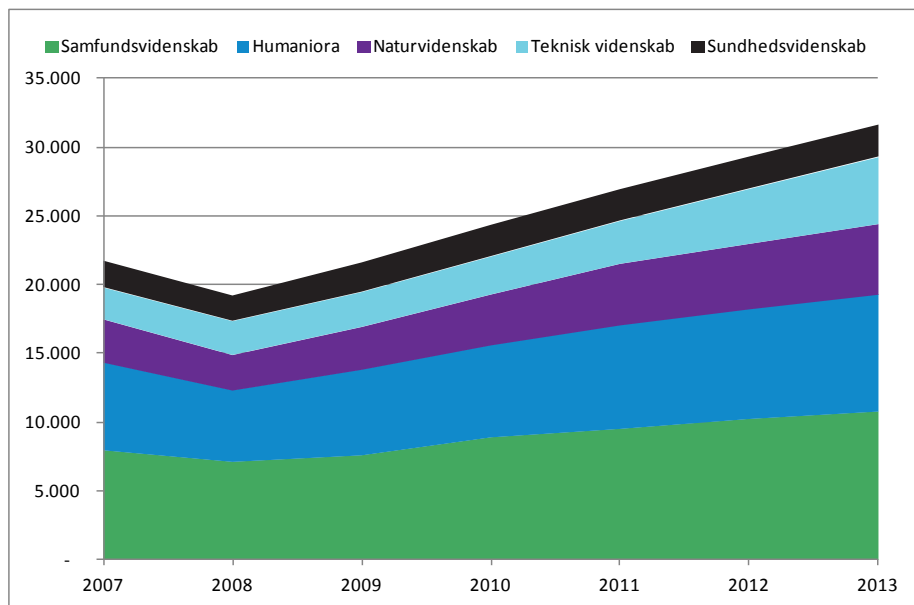
Universiteterne slog igen i år alle rekorder med et samlet optag på knap 31.600 studerende pr. 30. juli. Det var godt 2.300 flere studerende end året før. Det var særligt de tekniske uddannelser, som gik frem i 2013. Det tyder på, at årets ansøgere har lyttet til opfordringer fra erhvervslivet om at søge mod disse uddannelser.

Fra den 30. juli kan ansøgere søge om optagelse på uddannelser med ledige pladser efter første runde. Det gav plads til en række af de studerende, som blev afvist eller ikke fik søgt om studieplads i første omgang. Pr. 1. oktober 2013 var det samlede bacheloroptag lige knap 32.000 nye studerende.

Figur 17 viser, at universiteterne har oplevet en markant vækst i bacheloroptaget siden 2007. Stigningen er sket på samtlige hovedområder, men relativt set er den største vækst sket inden for teknik og naturvidenskab, som nu udgør 32 pct. af det samlede bacheloroptag mod 25 pct. i 2007.

Det er dog stadig samfundsvidenskab, som optager flest studerende. 34,1 pct. af det samlede bacheloroptag i 2013 fandt sted på de samfundsvidenskabelige uddannelser mod 36,6 pct. i 2007.

Figur 17. Første rundeoptag på universiteternes bacheloruddannelser, 2007-2013

Kilde: Beregninger på tal fra Den Koordinerede Tilmelding (inkl. universiteternes professionsbacheloruddannelser)

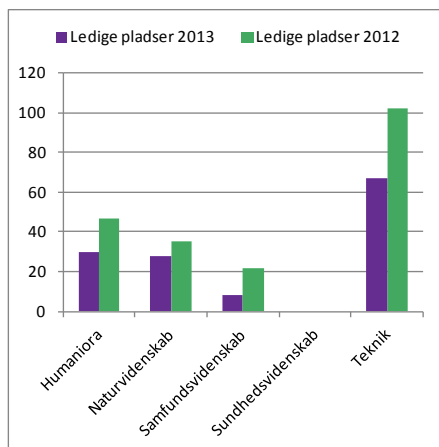
Tabel 1. Antal afviste fordelt på hovedområde (ekskl. professionsbacheloruddannelser)

	Antal afviste	Antal afvist i pct. af antal i. prioritetsansøgninger
Humaniora	978	9 pct.
Natur	413	7 pct.
Samfund	1.676	11 pct.
Sundhed	893	20 pct.
Teknik	72	3 pct.

Kilde: FIVUs notat om udviklingen i antal ikkeoptagne

Den store søgning til universiteterne har også en bagside. Universiteterne måtte afvise flere ansøgere i 2013. I alt blev 4.245 kvalificerede førsteprioritetsansøgere afvist fra universiteterne uden at blive optaget andetsteds, fordi deres karaktergennemsnit var for lavt. Lidt flere blev afvist, fordi de ikke levede op til de fagspecifikke adgangskrav.

Figur 18. Antal uddannelser med ledige pladser efter første runde, 2012-2013

Kilde: Tal fra Den Koordinerede Tilmelding. Ingeniørhøjskolen i København indgår begge år.

Langt de fleste studerende blev afvist på de samfundsvidenskabelige uddannelser, men det skyldes i høj grad, at samfundsvidenskab modtager flest førsteprioritetsansøgninger. Når antallet af afviste sættes i relation til antallet af førsteprioritetsansøgninger, er det de sundhedsvidenskabelige uddannelser, som må afvise den største andel. Dette er der dog ikke meget nyt i, da det hænger sammen med den statslige dimensionering på de lægevidenskabelige uddannelser.

De tekniske uddannelser afviser færrest ansøgere både numerisk og i forhold til antallet af førsteprioritetsansøgninger. På samme vis var det også det tekniske hovedområde, der havde flest uddannelser med ledige pladser efter første runde-optaget den 30. juli. Der var dog generelt færre uddannelser med ledige pladser i 2013 end året før. Fremover kan der altså blive større konkurrence om pladserne på de tekniske og naturvidenskabelige uddannelser.

Blandt de uddannelser, som nye studerende havde mulighed for at søge om optagelse på i 2013, var fem uddannelser, som blev akkrediteret og godkendt i 2011. Disse uddannelser fik et samlet optag på 218 nye studerende i 2012, og i 2013 blev yderligere 303 studerende optaget på de fem uddannelser, som med et samlet ansøgerfelt på 810 har opretholdt populariteten blandt ansøgere.

I 2012 blev der oprettet yderligere fem nye bacheloruddannelser på universiteterne, som optog sammenlagt 369 studerende ud af et felt på 3.190 ansøgere i 2013.

Både i 2011 og 2012 er der tale om nyoprettede uddannelser, som imødekommer et behov hos erhvervslivet og en efterspørgsel hos de danske studerende.

Tabel 2. Antal optagne på bacheloruddannelser akkrediteret i 2011

Hovedområde	Uddannelse	Optagne 2013	Ansøgere 2013	Optagne 2012	Ansøgere 2012
Humaniora	Moderne Indien og Sydøstasiestudier	23	79	23	112
Humaniora	Amerikanske studier	77	267	39	547
Samfundsvidenskab	Market and Management Anthropology	84	204	75	187
Teknik	Civilingeniør, Software Engineering	63	125	44	93
Teknik	Civilingeniør, Geofysik og Rumteknologi	56	135	37	88
I alt		303	810	218	727

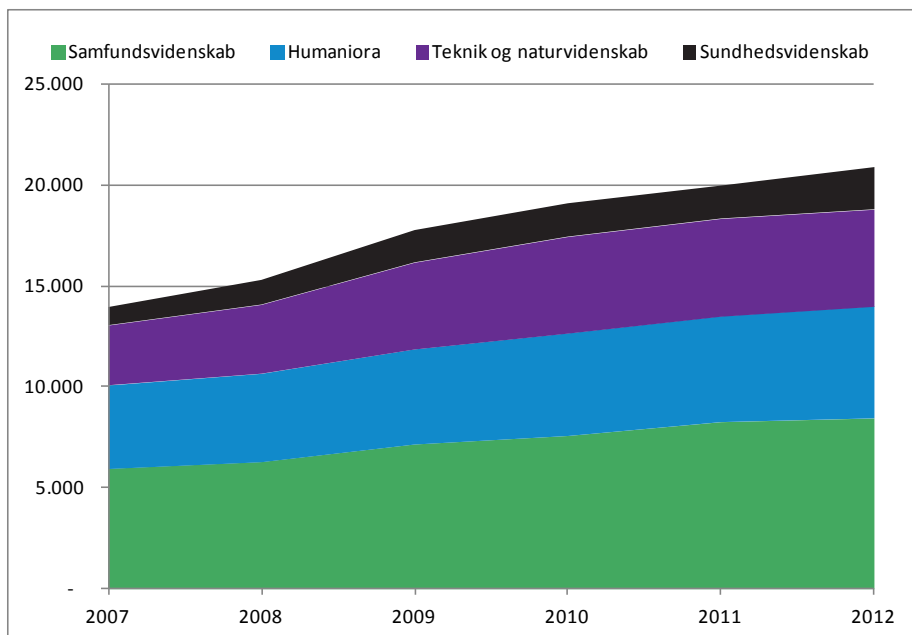
Kilde: ACE Denmark og Den Koordinerede Tilmelding

Tabel 3. Antal optagne på bacheloruddannelser akkrediteret i 2012

Hovedområde	Uddannelse	Optagne 2013	Ansøgere 2013
Samfundsvidenskab	Europæisk business	180	1.089
Samfundsvidenskab	Erhvervsøkonomi og projektledelse	80	1.777
Humaniora	Designkultur	50	169
Teknik	Bæredygtigt design	43	112
Teknik	Matematik-teknologi	16	43
I alt		369	3.190

Kilde: ACE Denmark og Den Koordinerede Tilmelding

Figur 19. Optag på universiteternes kandidatuddannelser, 2007-2012

Kilde: Universiteternes Statistiske Beredskab (tabel F)

Parallelt med det stigende bacheloroptag begynder flere studerende på en kandidatuddannelse. I 2012 blev der således optaget knap 21.000 studerende på en kandidatuddannelse på et af de danske universiteter. Det var knap 7.000 flere studerende, end der blev optaget i 2007, svarende til en vækst på godt 50 pct.

Hovedområdernes andel af kandidatoptaget afspejler i høj grad optaget på bacheloruddannelserne. De samfundsvidenskabelige uddannelser er igen de mest populære kandidatuddannelser. De stod for 40 pct. af det samlede kandidatoptag i 2012. Samfundsvidenskab og humaniora udgjorde dog tilsammen en mindre andel af det samlede optag i 2012, end det var tilfældet i 2007.

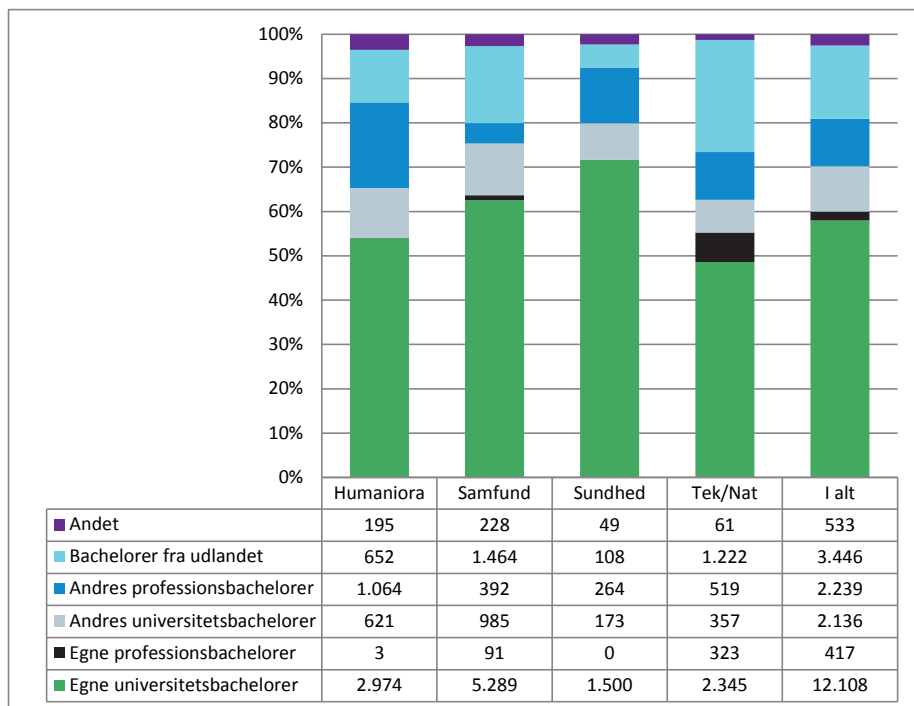
Der er et stigende politisk fokus på at øge mobiliteten og undgå blindgyder i det danske uddannelsessystem. Derfor handler spørgsmål om kandidatoptaget ofte om, hvorvidt der er tilstrækkelige og relevante overgangsmuligheder mellem bachelor- og kandidatuddannelse i Danmark.

For at belyse dette spørgsmål opgjorde universiteterne for første gang oplysninger om adgangsgivende eksamen for nye kandidatstuderende i 2012. Disse tal kan tilgås i Universiteternes Statistiske Beredskab, men er også præsenteret i figuren nedenfor.

Tallene viser, at en stor andel af universiteternes kandidatoptagne rekrutteres uden for institutionen. Blandt de knap 21.000 kandidatoptagne i 2012 kom knap 8.400 fra en anden bachelorinstitution. Det svarer til, at 40 pct. var nye for institutionen.

13 pct. af de nye kandidatstuderende havde en professionsbachelorgrad som adgangsgivende eksamen i 2012. Særligt på humaniora samt teknik og naturvidenskab blev der optaget mange professionsbachelorere. Det var også disse hovedområder, der stod for det største optag af eksterne bachelorer generelt.

Figur 20. Rekruttering til universiteternes kandidatuddannelser, 2012

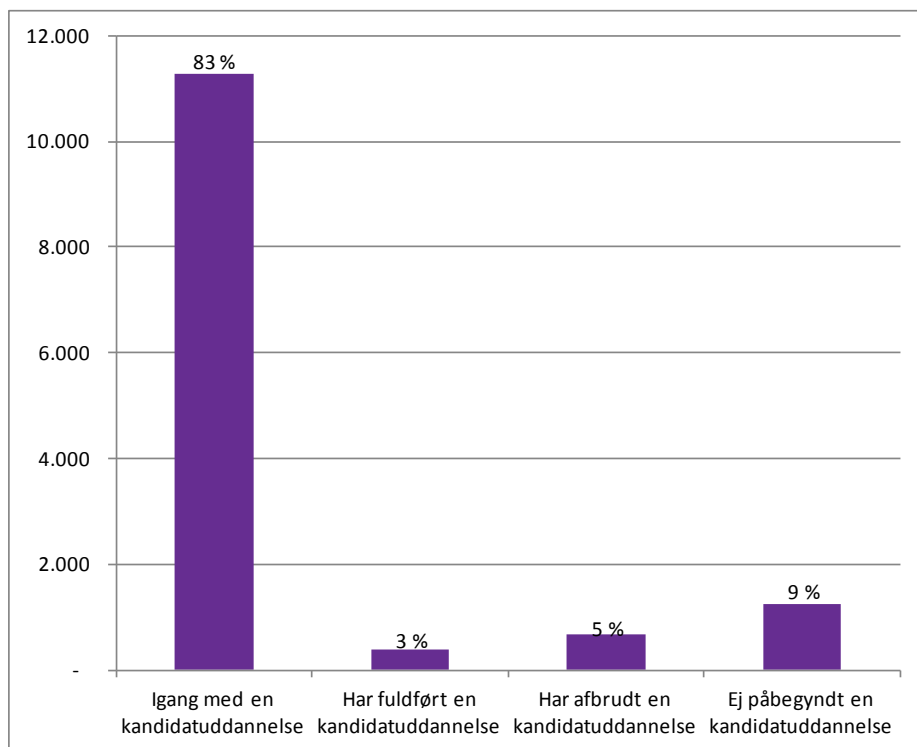
Kilde: Universiteternes Statistiske Beredskab (tabel F)

Sammenhæng i det danske uddannelsessystem handler også om, hvorvidt universitetsbachelorerne kommer videre i det danske uddannelsessystem. Her kan man se på tal fra Danmarks Statistik for bachelordimittendernes overgang til kandidatuddannelse.

Den høje overgang til kandidatuddannelse kan hænge sammen med, at der ikke er tradition for at ansætte bachelorer på det danske arbejdsmarked.

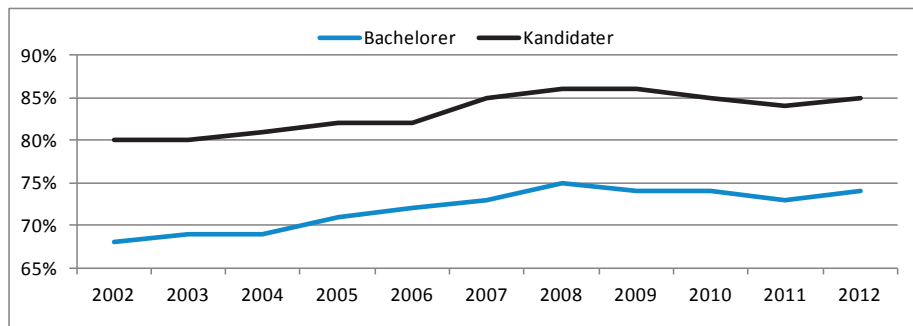
Disse tal viser, at langt de fleste universitetsbachelorer fortsætter på en kandidatuddannelse i direkte forlængelse af deres bachelordimission. Således var 83 pct. af bachelordimittenderne fra 2011 i gang med en kandidatuddannelse året efter.

Figur 21. Universitetsbachelorernes overgang til kandidatuddannelse, dimittendårgang 2011

Kilde: Danmarks Statistik

Figur 22. Gennemførelsesprocenter på universiteternes bachelor- og kandidatuddannelser, 2001-2012

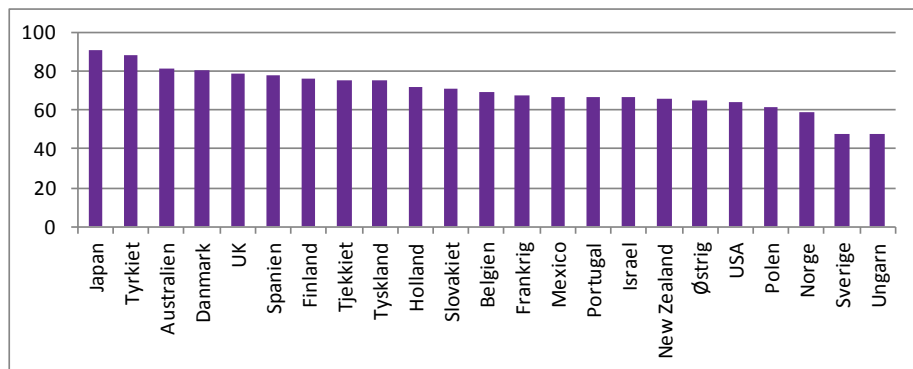

Kilde: Undervisningsministeriets databank (akademiske bacheloruddannelser og delte kandidatuddannelser)

Der er stort politisk fokus på, at flere studerende færdiggør en videregående uddannelse. Det indebærer bl.a., at studieafbrud i højere grad skal blive et studieskift, hvor den studerende fortsætter sin uddannelse på en anden institution, på et andet niveau eller på en anden uddannelse. Udviklingen de sidste ti år har vist en markant forbedring i gennemførelsesprocenterne på de danske bachelor- og kandidatuddannelser, idet man dog kan notere en vis afmatning i kølvandet på finanskrisen i 2008 og den deraf afledte vanskeliggere beskæftigelsessituation for dimittenderne.

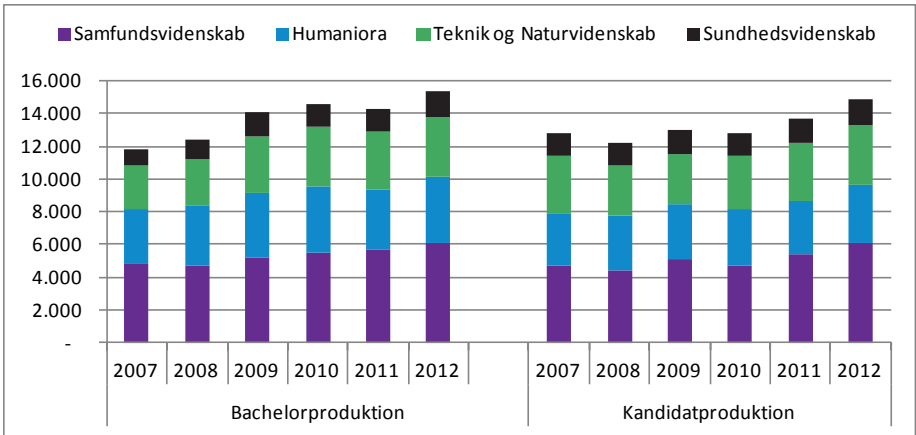
Danmark ligger rigtig godt til i de internationale tal, når det handler om gennemførelse på de videregående uddannelser. Danmark ligger her på en fjerdeplads, når det handler om at få de studerende, der startede på en mellemlang eller lang videregående uddannelse, hele vejen til dimission på samme eller en anden uddannelse. Dertil kommer, at der foruden en gennemførelsesrate på godt 80 pct. var en mindre andel af danske studiestartere på de mellemlange og lange videregående uddannelser, som skiftede til og fuldførte en kort videregående uddannelse.

Figur 23. Gennemførelsesrate i pct. for mellemlange og lange videregående uddannelser, 2011

Kilde: OECD Education at a Glance 2013 (gennemførelse med minimum en bachelorgrad).

Figur 24. Bachelor- og kandidatproduktion fordelt på hovedområder, 2007-2012

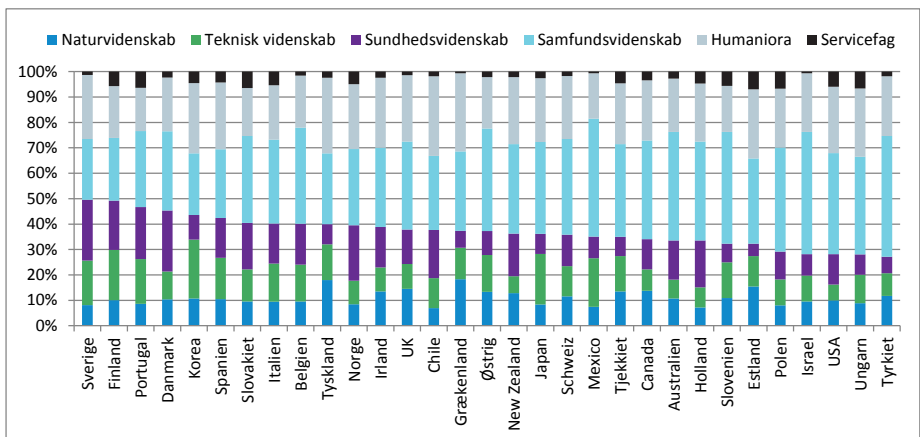

Kilde: Universiteternes Statistiske Beredskab (tabel F)

Væksten i gennemførelse afspejler sig også i væksten af færdiggjorte bachelorer og kandidater. Siden 2007 har der været en stigning på knap 3.600 bachelorer og godt 2.000 kandidater. Det er en tendens, som kan forventes at fortsætte de næste år grundet de store bacheloroptag siden 2008.

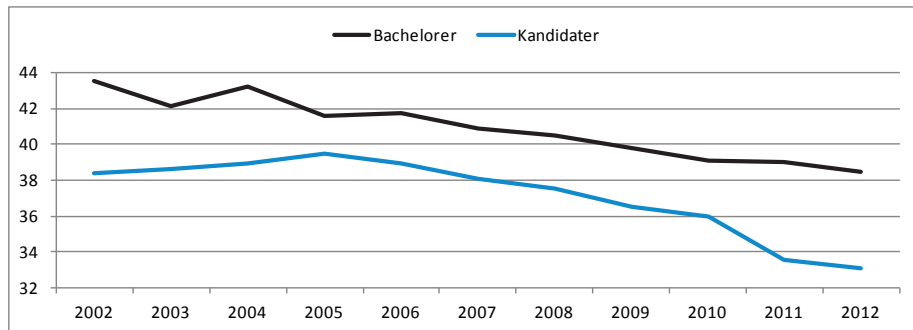
De fleste danske universitetsstuderende uddannes inden for samfundsvidenskab og humaniora. Det er en tendens, som også gør sig gældende internationalt, hvor Danmark er blandt de lande, som uddanner flest dimittender inden for de våde områder. Her har Danmark den fjerdestørste andel.

Figur 25. Nyuddannede dimittender fordelt på hovedområder, 2011

Kilde: OECD Stat (figuren inkluderer mellemlange og lange videregående uddannelser samt ph.d.-uddannelser)

Figur 26. Gennemsnitlig studietid (mdr.) for bachelor- og kandidatdimittender, 2002-2012

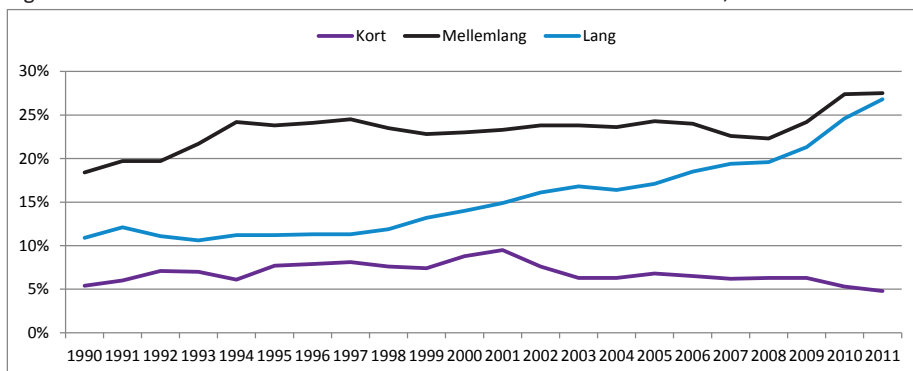

Kilde: Undervisningsministeriets databank (akademiske bacheloruddannelser og delte kandidatuddannelser)

De danske politikere efterspørger, at de studerende kommer hurtigere igennem deres uddannelse og derved hurtigere ud på arbejdsmarkedet. Det er bl.a. en af årsagerne til den seneste SU-reform og studiefremdriftsreformen, som begge øger kravene til de studerendes studieaktivitet og til universiteternes færdiggørelsestider. Tallene viser, at der har været en betydelig udvikling på dette område de sidste år også uden de to nævnte reformer. Således er den gennemsnitlige studietid faldet med fem måneder for både bachelorer og kandidater i perioden 2002-2012.

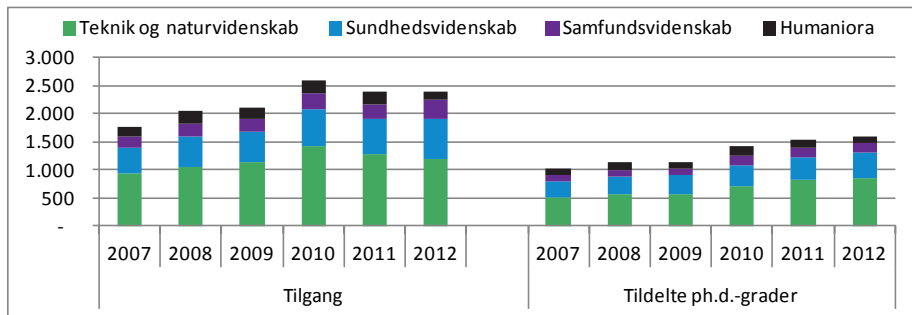
Samtidig er der sat en politisk målsætning om, at 60 pct. af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse, mens 25 pct. skal gennemføre en lang videregående uddannelse. Det sætter et stigende pres på universiteterne om at optage en bredere gruppe af studerende - og at få disse studerende hele vejen til dimission uden større forsinkelser. Det skaber et krydspres, men de seneste tal fra profilmodellen viser faktisk, at universiteterne står til at nå deres del af målsætningen.

Figur 27. Profilmodellens forventede uddannelsesniveau 25 år efter 9. klasse, 1990-2011

Kilde: Undervisningsministeriets databank (profilmodellen)

Figur 28. Tilgang og tildelte ph.d.-grader fordelt på hovedområder, 2007-2012

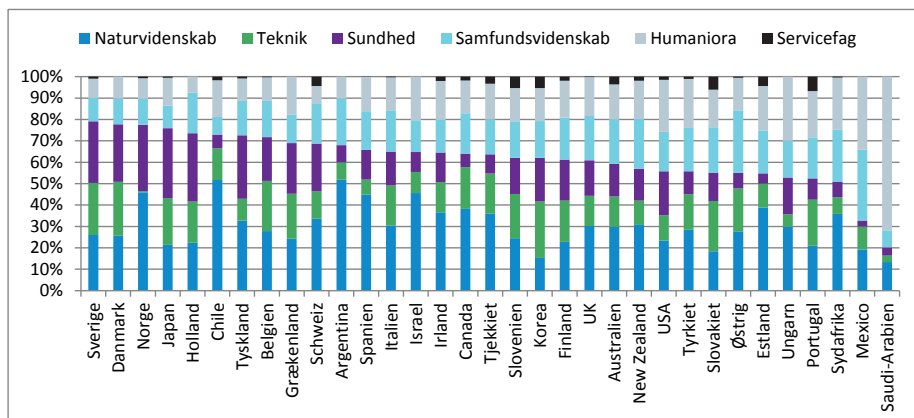

Kilde: Universiteternes Statistiske Beredskab (tabel I)

Der har været en markant stigning i tilgangen til ph.d.-uddannelserne de sidste seks år. Det skyldes Globaliseringsaftalen fra 2006, hvor det blev aftalt at styrke den danske forskeruddannelse og ca. fordoble tilgangen til et årligt optag på 2.400 i 2010. En målsætning, der blev fuldt indfriet. Det danske ph.d.-løft er også begyndt at afspejle sig i de internationale opgørelser over, hvor stor en andel af befolkningen, der får en ph.d.-uddannelse. Her er Danmark rykket fra en andel på 1,3 pct. i 2007 til en andel på 2 pct. i 2010.

I modsætning til bachelor- og kandidatuddannelserne er det primært på de våde områder, at de mange nye ph.d.-studerende skal findes. Det er i tråd med den politiske målsætning om, at den danske forskeruddannelse særligt skal styrkes inden for teknik, natur- og sundhedsvidenskab. Det betyder også, at Danmark er blandt de lande i Europa, der uddanner flest forskere inden for de våde områder. Faktisk er det kun Sverige, som uddanner en større andel ph.d.-studerende inden for disse områder.

Figur 29. Ph.d.-dimittender fordelt på hovedområder, 2011

Kilde: OECD stat

Studiemobilitet

I 2012 var der en overvældende stigning i antallet af universitetsstuderende, der tog et studieophold i udlandet i forbindelse med deres videregående uddannelse. Knap 1.000 flere rejste ud i 2012 end året før, og de fulgte derved de mange opfordringer om at søge internationale erfaringer i løbet af uddannelsen. Siden 2007 har der været en vækst på knap 90 pct. i antallet af studerende på studieophold.

Tabel 4. Uddannelsesministeriets opgørelse over mobilitetsfrekvens

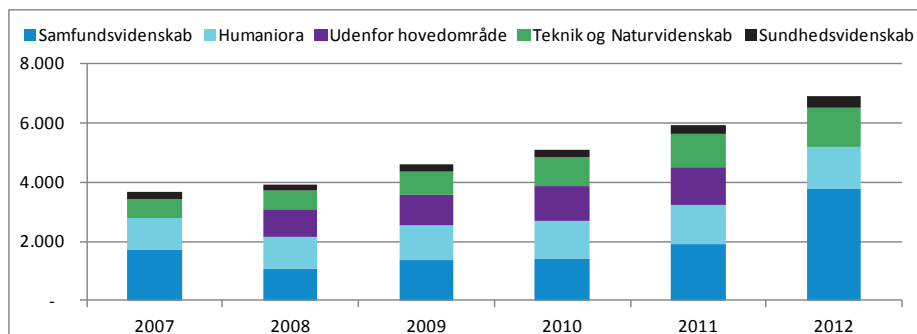
Gennemsnit	17 %
Universitetsuddannelserne	27,9 %
De kunstneriske uddannelser	14,5 %
Professionsbacheloruddannelserne	7,6 %
Erhvervsakademiuddannelserne	4,1 %

Kilde: Uddannelsesministeriets mobilitetsstatistik 2011/2012. Tallene inkluderer ikke praktikophold.

Det er særligt studerende fra samfundsvidenskab og humaniora, der rejser ud i løbet af deres uddannelse. Disse to hovedområder stod for godt 75 pct. af den udgående mobilitet i 2012. Til sammenligning stod humaniora og samfundsvidenskab for knap 65 pct. af kandidatproduktionen i 2012.

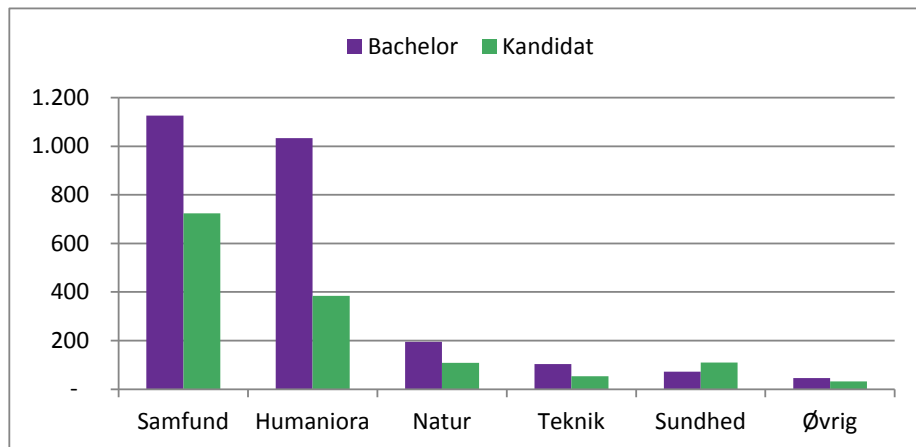
Væksten afspejler i høj grad, at de danske universitetsstuderende er de mest rejslystne studerende i det videregående uddannelsessystem. Uddannelsesministeriets opgørelser over mobilitetsfrekvenser fra den seneste mobilitetsstatistik viser, at universitetsuddannelserne sender den største andel af studerende til udlandet i løbet af uddannelsen. Det til trods for at Uddannelsesministeriets opgørelser nok er et stykke under den faktiske studiemobilitet, fordi den sætter den udgående mobilitet i relation til en gennemsnitlig studenterårgang og derved ikke tager højde for bl.a. det stigende optag de seneste år.

Figur 30. Udgående studiemobilitet på universiteterne, 2007-2012

Kilde: Universiteternes Statistiske Beredskab (tabel H). Kategorien uden for hovedområde dækker CBS' studerende inden for samfundsvidenskab og humaniora. Det er årsagen til faldet på disse hovedområder mellem 2007 og 2008.

Figur 31. Støttemodtagere på en hel universitetsuddannelse i udlandet i 2011, fordelt på hovedområder

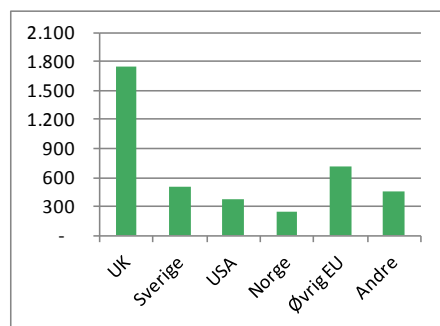

Kilde: Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte (2013), SU-støtte og SU-gæld 2011

Studerende har mulighed for at tage et udvekslings- eller praktikophold i udlandet som del af deres videregående uddannelse i Danmark, men man kan også få SU til at tage en hel uddannelse i udlandet. I kalenderåret 2011 var der 4.019 danske SU-modtagere indskrevet på en hel videregående uddannelse i udlandet. Langt størstedelen var indskrevet på en humanistisk eller samfundsvidenskabelig uddannelse.

De studerende tager oftest en hel bachelorgrad i udlandet. Det til trods for, at de har mulighed for at læse en hel kandidatuddannelse ved hjælp af udlandsstipendieordningen. Udlandsstipendiet svarer til de danske taxameterpenge og kan bruges til at dække undervisningsgebyrer på en udenlandsk kandidatuddannelse. I 2011 var der 659 studerende, der benyttede den mulighed. Det er knap 100 flere end året før.

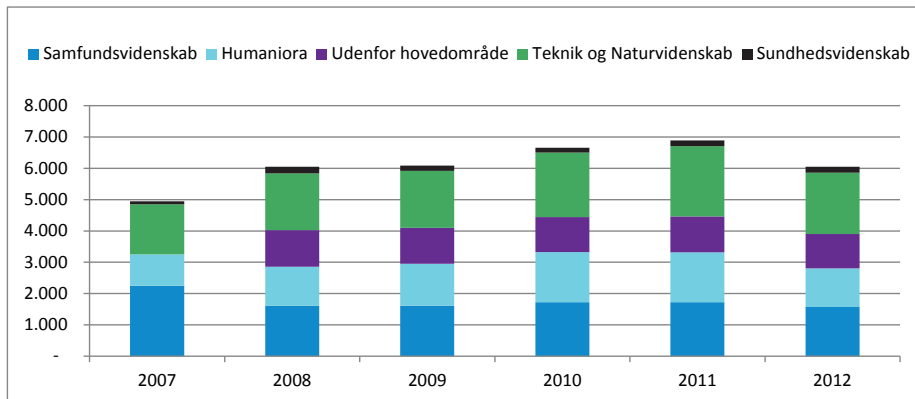
Figur 32. Støttemodtagere på en hel uddannelse i udlandet i 2011, fordelt på lande

Kilde: Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte (2013), SU-støtte og SU-gæld 2011

Når de studerende vælger at læse en hel uddannelse i udlandet, er Storbritannien blandt de foretrukne destinationer. Godt 43 pct. af de udrejste SU-modtagere læste i Storbritannien. 55 pct. af de studerende med udlandsstipendium valgte at læse en hel uddannelse i Storbritannien.

Figur 33. Indgående studiemobilitet på universiteterne, 2007-2012

Kilde: Universiteternes Statistiske Beredskab (tabel H). Kategorien uden for hovedområde dækker CBS' studerende inden for samfundsvidenskab og humaniora. Det er årsagen til faldet på disse hovedområder mellem 2007 og 2008.

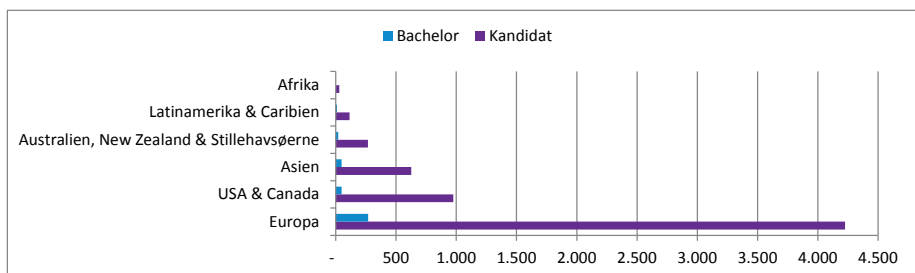
De danske universiteter har længe været populære blandt de internationale studerende, men det sidste år er universiteterne blevet mødt med krav om at begrænse den indgående studiemobilitet.

Det pres afspejler sig meget tydeligt i de seneste tal for indgående studiemobilitet på universiteterne, som viser, at der fra 2011 til 2012 har været et betydeligt fald i udvekslingsstuderende på de danske universiteter.

Når man ser på de studerende, der fik mulighed for at tage et studieophold på et dansk universitet, så kom størstedelen fra Europa. De europæiske studerende udgør knap 68 pct. af den indgående studiemobilitet på de danske universiteter.

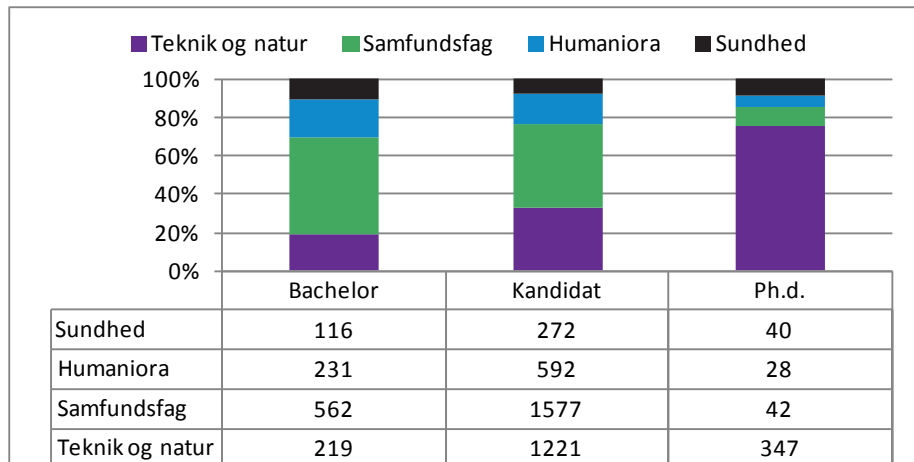
Langt størstedelen af de internationale udvekslingsstuderende kommer til Danmark for at tage fag på kandidatniveau. Faktisk var kun 6 pct. indskrevet som udvekslingsstuderende på en bacheloruddannelse i 2012.

Figur 34. Udvekslingsstuderende i Danmark efter område og uddannelsesniveau, 2012

Kilde: Danmarks Statistik

Figur 35. Internationale studerende på en hel universitetsuddannelse i Danmark

Kilde: Danmarks Statistik, notat fra oktober 2013: Internationale studerende i Danmark.

Der kommer stadig flere internationale studerende til de hele universitetsuddannelser i Danmark. Således blev der i 2012 optaget 4.790 internationale studerende på en hel bachelor- eller kandidatuddannelse samt 457 studerende på en ph.d.-uddannelse.

Det er særligt de samfundsvidenskabelige uddannelser, der trækker internationale studerende til bachelor- og kandidatuddannelserne, mens der på ph.d.-uddannelserne er tale om størst tilgang på de teknisk- og naturvidenskabelige uddannelser.

Tabel 5. Andel af internationale dimittender, som bliver i Danmark efter dimission (pct.), 2004-2011

	Efter 1 år	Efter 2 år
Bachelordimittender	71 pct.	57 pct.
Kandidatdimittender	52 pct.	44 pct.
Ph.d.-dimittender	53 pct.	47 pct.

Kilde: Uddannelsesministeriets svar til Udvalget for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser d. 18. november 2013

Det er ikke alene relevant at opgøre, hvor mange internationale studerende, der læser en hel universitetsuddannelse i Danmark, men også hvor mange, der vælger at blive efter deres uddannelse er afsluttet.

De internationale studerende udgør en vigtig ressource for det danske samfund, og det er derfor afgørende, at en stor andel af de internationale dimittender finder beskæftigelse på det danske arbejdsmarked efter afsluttet uddannelse.

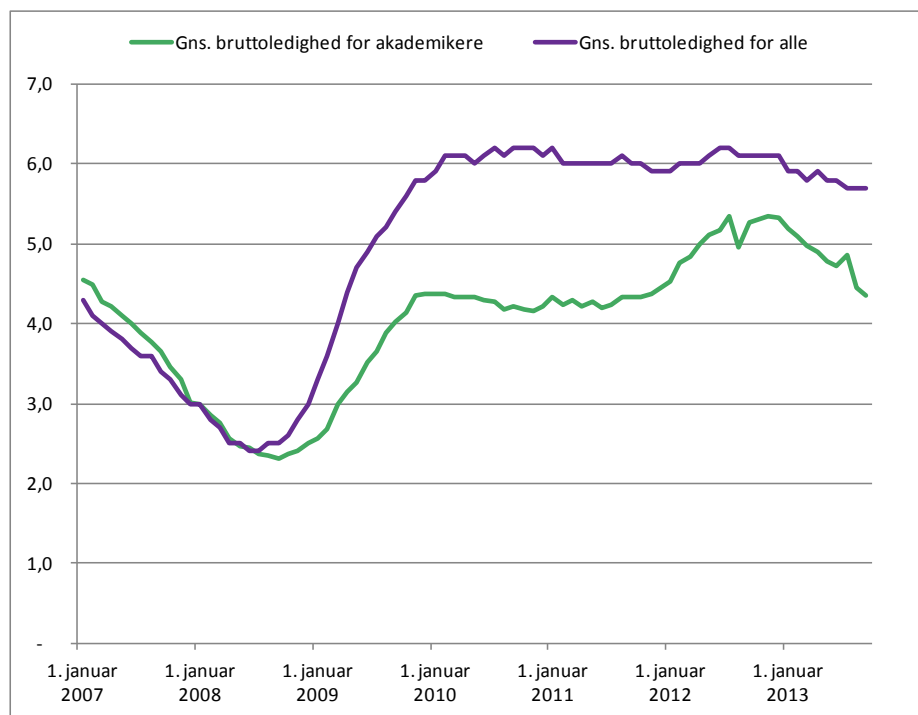
Uddannelsesministeriet har lavet en beregning, der viser, at 57 pct. af bachelordimittenderne, 44 pct. af kandidatdimittenderne og 47 pct. af ph.d.-dimittenderne fortsat opholder sig i Danmark to år efter afslutningen på deres uddannelse.

Arbejdsmarkedet

Med de mange nye kandidater, som er på vej ud på arbejdsmarkedet, er der stort fokus på de højtuddannedes beskæftigelsessituation. Det er uomgængeligt, at akademikerne har oplevet en stigende ledighed under finanskrisen.

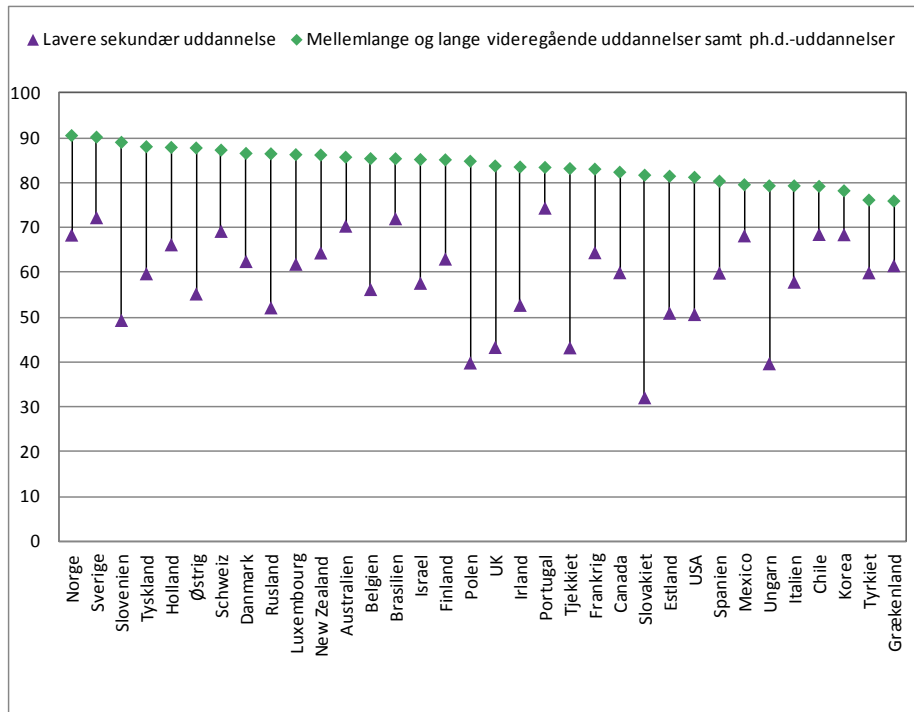
Men krisen har været mere nænsom ved de højtuddannede end ved den øvrige befolkning. De seneste tal viser også en tendens til faldende akademikerledighed. Faktisk er akademikerens ledighed i efteråret 2013 på niveau med starten af 2007.

Figur 36. Udvikling på arbejdsmarkedet, 2007-2013

Kilde: Akademikerens ledighedsstatistik

Figur 37. Beskæftigelsesrater for 25-64-årige, 2011

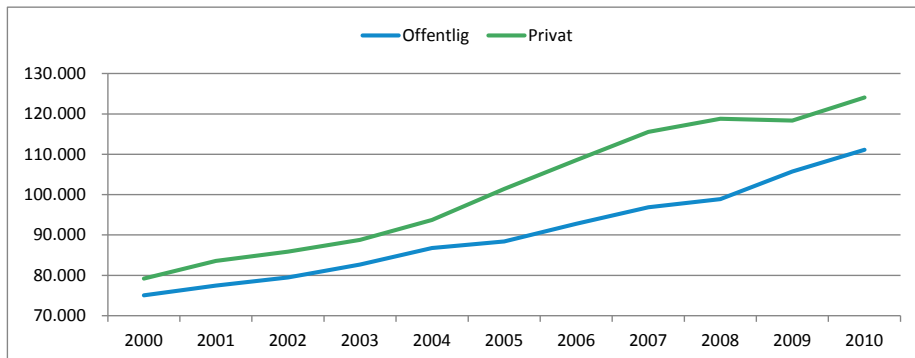

Kilde: Education at a Glance 2013

Tal fra OECD viser ligeledes, at de højtuddannede er markant bedre stillet på arbejdsmarkedet i en krisetid. Figur 37 viser de internationale beskæftigelsesrater for 25-64-årige fordelt på højtuddannede og personer uden en videregående uddannelse.

For samtlige lande gælder det, at personer med en mellemlang eller lang videregående uddannelse har en højere beskæftigelsesrate end personer med en lavere uddannelse (ungdomsuddannelse).

Figur 38. Akademikeres beskæftigelse fordelt på sektor, 2000-2010

Kilde: Beregninger på tal fra Danmarks Statistik

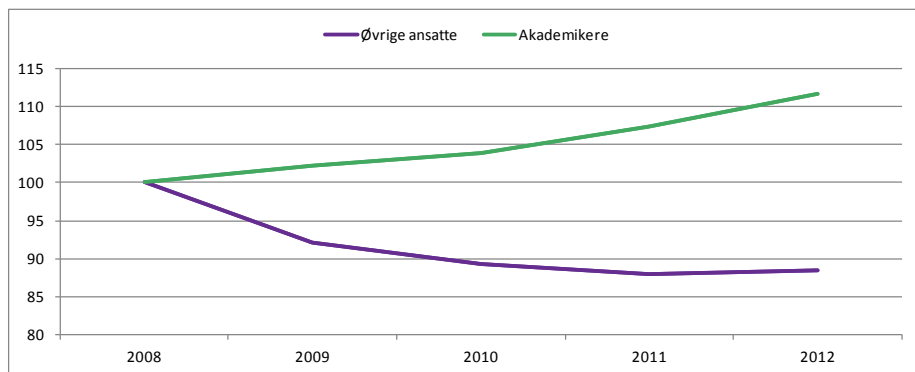
Hvis vi ser på, hvor de mange akademikere er beskæftiget, så er der flere akademikere ansat i den private sektor end i den offentlige. Særligt efter 2004 begyndte akademikernes ansættelse i det private at løbe fra antallet af akademikere i den offentlige sektor.

Antallet af akademikere i det private erhvervsliv er dog stagneret lidt under finanskrisen, men tal fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd viser, at aka-

demikerne har klaret sig bedre i den private sektor end de øvrige ansatte under finanskrisen.

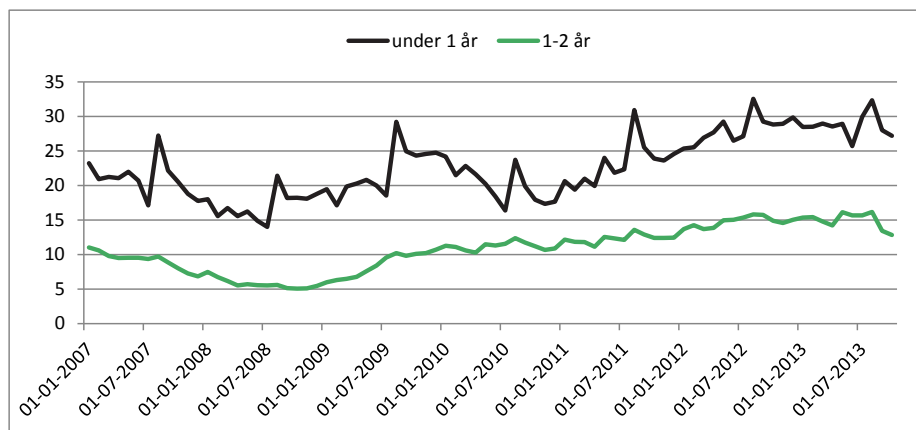
Faktisk er der kommet over 12.000 flere akademiske fuldtidsstillinger i den private sektor siden 2008. Til sammenligning er antallet af øvrige ansatte faldet med mere end 170.000 fuldtidsstillinger, svarende til et fald på 12 pct. siden 2008.

Figur 39. Indeksret udvikling i antal fuldtidsstillinger i den private sektor, 2008-2012

Kilde: DeFactos analyse over tal fra AE-rådet, september 2013

Figur 40. Ledighed for nyuddannede kandidater, 2007-2013

Kilde: Akademikernes ledighedsstatistik (januar 2007 til oktober 2013)

Finanskrisen har dog ikke berørt alle akademikere lige meget. Det er særligt de nyuddannede kandidater, der har været ramt af nedskæringer i den offentlige og private sektor.

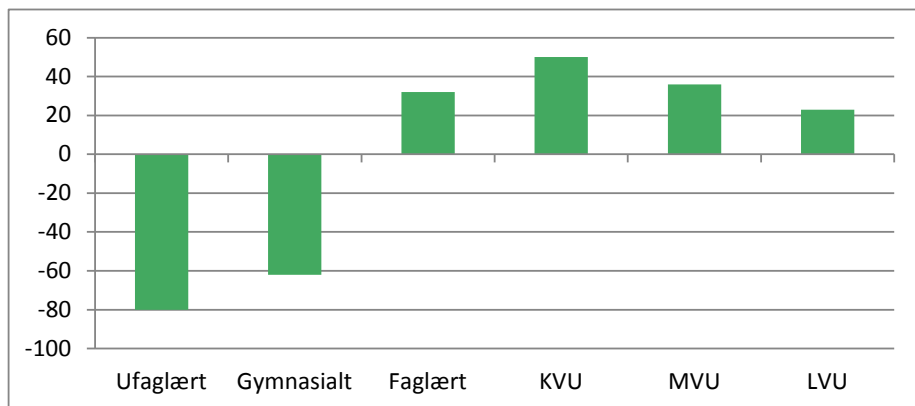
Siden 2008 har der været en vækst i ledigheden for dimittender, som er blevet færdige inden for det seneste år. Dimittendledigheden steg med en række udsving til sit højeste niveau i 2012. Derefter stagnerede kurven en smule, men med endnu et udsving i august året efter.

Da kurven opgør ledige dimittender med en kandidatalder på under 1 år, er de mange spidser udtryk for, at der især op til sommerferien afsluttes rigtig mange kandidatuddannelser.

De mest drastiske spidser ligger således alle i august måned, hvor de nye dimittender kun har haft begrænset mulighed for at komme i job efter sommerens dimission.

For de dimittender, der har mere end et år på bagen, har der også været en stigende ledighed siden 2009. Deres ledighed ligger dog et godt stykke under ledigheden for de helt nyuddannede, hvilket indikerer, at langt de fleste dimittender finder job inden for de første år.

Figur 41. Mangel på arbejdskraft i 2020, fordelt på uddannelse

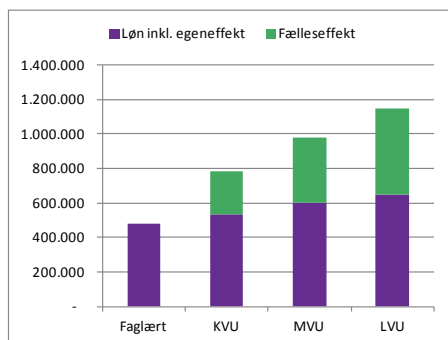

Kilde: AE-rådet, 2013: Danmark i en krisetid - Velstand kræver uddannelse

Der er gode nyheder forude for kommende akademikere. F.eks. viser analyser fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, at der allerede i 2020 vil mangle højtuddannet arbejdskraft. Det er særligt den private sektor, som vil efterspørge flere højtuddannede.

Det kobler op til den danske regerings målsætning i Innovationsstrategien om at øge andelen af højtuddannede

Figur 42. Effekt af højtuddannede fordelt på uddannelser

Kilde: DeFacto, juni 2013: Flere højtuddannede i den private sektor øger produktivitet og vækst.

i den private sektor, så Danmark frem mod 2020 kommer i top 5 i OECD, når det handler om at have den højeste andel af højtuddannede i den private sektor.

Det giver god mening at ansætte flere højtuddannede i den private sektor. En lang række analyser viser nemlig, at højtuddannede øger produktivitet og vækst. Både for den enkelte virksomhed og for samfundet mere generelt. En analyse lavet af CEBR for DeFacto viser, at produktiviteten stiger i de private virksomheder for hver højtuddannet medarbejder, der ansættes. Størst er tilvæksten for de lange videregående uddannelser.

Den effekt vil ifølge CEBR afspejle sig i den danske BNP, hvis andelen af højtuddannede i den private sektor øges som anført i regeringens målsætning. Det understøttes af AE-rådet, som estimerer den samfundsøkonomiske gevinst til 14,6 mio. kr. pr. højtuddannet i forhold til en ufaglært arbejder.

Danske Universiteter er de otte danske universiteters interesseorganisation.

På Danske Universiteters hjemmeside www.dkuni.dk kan du bl.a. finde materialet fra Universiteternes Statistiske Beredskab samt en elektronisk udgave af *Tal om de danske universiteter 2013*.

Ved eventuelle spørgsmål er du velkommen til at rette henvendelse til Danske Universiteters sekretariat:

Danske Universiteter
Fiolstræde 44, 1.th.
1171 København K
Tlf. +45 33 36 98 08
E-mail: dkuni@dkuni.dk
www.dkuni.dk

Du kan læse mere om de otte danske universiteter på nedenstående hjemmesider:

Københavns Universitet
www.ku.dk

Aarhus Universitet
www.au.dk

Syddansk Universitet
www.sdu.dk

Roskilde Universitet
www.ruc.dk

Aalborg Universitet
www.aau.dk

Danmarks Tekniske Universitet
www.dtu.dk

Copenhagen Business School
www.cbs.dk

IT-Universitetet I København
www.itu.dk

Danske Universiteter
Fiolstræde 44
1171 København K

www.dkuni.dk

December 2013

ISBN 978-87-90470-60-9

Danske Universiteter
Universities Denmark